

УДК 338.242:004(477)

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.209.252-260>**Цвірко О.О.**доктор економічних наук
ННІ управління, технологій та правових наук
Національний транспортний університет**Tsvirko Olena**

Dr. of Economic Sc.

Institute of Management, Technologies and Law
National Transport University
<https://orcid.org/0000-0003-3391-942X>**Сальников В.В.**ННІ управління, технологій та правових наук
Національний транспортний університет**Salnykov Volodymyr**Institute of Management, Technologies and Law
National Transport University
<https://orcid.org/0009-0000-5507-6596>

РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІТ-СФЕРИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті здійснено аналіз змін державної регуляторної політики ІТ-сектору України в умовах воєнного стану (2022–2025 рр.). Досліджено функціонування спеціального податкового режиму Дія.City на тлі постійного підвищення фіскального навантаження та адміністративного тиску на ФОП. Ідентифіковано ключові виклики: криза людського капіталу, спричинена не прогнозованістю процедур бронювання військовозобов'язаних, та ризик подвійного оподаткування ІТ-фахівців-мігрантів, що стимулює їх перехід до іноземних юрисдикцій. Окремо виділено повільну гармонізацію українського цифрового законодавства з нормами ЄС (Акт про цифрові послуги, Акт про цифрові ринки, Директива про адміністративне співробітництво). Обґрунтовано необхідність переходу від аутсорсингової до продуктової моделі розвитку та запровадження податкової дипломатії для захисту податкової бази.

Ключові слова: ІТ-сектор, Дія.City, регуляторна політика, фіскальне навантаження, податковий режим, гіг-контракти, податок на виведений капітал, подвійне оподаткування, євроінтеграція, цифрова економіка.

REGULATORY POLICY FOR MANAGING THE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S IT SECTOR OF THE ECONOMY

The research is aimed at a comprehensive assessment of the state regulatory policy regarding the information technology sector in Ukraine during the period of 2022–2025, characterized by the unprecedented challenges of martial law and the necessity of rapid European integration. The relevance of the topic is determined by the strategic role of the IT industry as a key export-oriented driver of the national economy, which demonstrated unique resilience and became a vital source of foreign currency inflows during the full-scale invasion. The study seeks to identify the systemic contradictions between the state's fiscal interests and the need to maintain the global competitiveness of Ukrainian technology companies. The methodological basis of the work includes a systematic approach and comparative legal analysis, which allowed for a detailed comparison of the traditional tax models with the innovative Diia.City legal regime. The research utilizes methods of economic and statistical analysis to evaluate the dynamics of tax revenues and changes in the structure of the labor market, moving from individual entrepreneurship toward formal employment. Logical generalization was applied to formulate strategic directions for the modernization of the regulatory framework in the context of global competition for human capital.

The results of the study indicate a significant evolution of the regulatory environment from a liberal experimental model to a more structured and fiscally demanding system. The introduction of the Diia.City regime is identified as a successful attempt to institutionalize the market, providing unique legal instruments such as gig-contracts and the distributed profit tax. However, the analysis reveals that the effectiveness of these incentives is currently undermined by

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Цвірко О.О., Сальников В.В., 2026

a lack of coordination between military mobilization requirements and the economic necessity of preserving specialized human resources. A critical finding is the widening gap between the rapid pace of fiscalization and the relatively slow implementation of fundamental European digital acts, such as the General Data Protection Regulation and the Digital Markets Act. The research highlights the growing risk of mass migration of the tax base due to unresolved issues of double taxation and the potential loss of tax residency by specialists residing abroad. It is established that the traditional competitive advantage of low production costs is losing its decisive role, being replaced by the demand for institutional stability and security.

The practical value of the article lies in the developed recommendations for the optimization of the booking mechanism for military-obligated specialists, suggesting the automation of criteria for "critical" status based on objective financial indicators. The proposed concept of "tax diplomacy" offers a pragmatic way to protect the national tax base through bilateral protocols that recognize martial law as a force majeure for determining residency. Furthermore, the study outlines a transition strategy from an outsourcing-dominated economy to a product-oriented model through the implementation of specialized R&D tax credits and super-amortization mechanisms for research activities. These findings can be utilized by state authorities, legislative bodies, and industry associations to formulate a balanced digital strategy that ensures the long-term sustainability of the IT sector as a foundation for Ukraine's post-war innovative recovery.

Keywords: IT sector, Дія.City, Regulatory policy, Fiscal burden, Tax regime, Gig contracts, Exit capital tax, Double taxation, European integration, Digital economy.

JEL classification O38, L52, L86.

Постановка проблеми. Протягом останнього десятиліття інформаційно-комунікаційні технології (надалі - ІТ) розвинулися до рівня ключового драйверу національної економіки України, залишивши роль допоміжної галузі та вузькоспеціалізованої галузі – зв'язку.

ІТ-сфера пододала кризовий період пандемії та відновила позитивну динаміку в умовах повномасштабної війни, продемонструвавши достатню стійкість, ставши єдиною експортною галуззю послуг, яка зберігала приріст, чим забезпечувала стабільне надходження капіталу [6, с. 141]. Незважаючи на високу адаптивність такого виду бізнесу, створена в Україні модель регуляторної політики все ж стикається з питаннями, які можуть негативно впливати на розвиток та стабільність галузі у довгостроковій перспективі.

- *По-перше*, особливості регулювання в умовах воєнного часу, коли механізми бронювання ключових співробітників та правила виїзду за кордон для короткострокових відряджень залишаються складними та забюрократизованими, що створює ризики втрати контрактів із іноземними замовниками, які вимагають гарантій стабільності у команді.

- *По-друге*, питання фіскальної невизначеності. Незважаючи на запровадження правового режиму Дія.City, що стало ніби «революційним кроком», частина бізнесу залишається на інших податкових режимах, дискусії щодо можливого перегляду яких, (зокрема, спрощеної системи оподаткування для ФОП) доповнюють атмосферу нестабільності, спричинену війною. Як наслідок - відсутня можливість середнього та довгострокового планування.

Доцільно також виокремити комплекс євроінтеграційних завдань, що стосуються адаптації цифрового законодавства України до правової системи Європейського Союзу. Передусім це пов'язано з імплементацією базових і новітніх актів права ЄС у сфері цифрового регулювання - від Загального регламенту про захист даних (GDPR) до Digital Markets Act, ухваленого у 2022 р. та спрямованого на забезпечення конкурентного середовища на ринках цифрових платформ і обмеження зловживань ринковою владою з боку великих

технологічних компаній. Водночас суттєвим чинником залишається загострення конкуренції за людський капітал, зумовлене активним запровадженням у державах-членах ЄС податкових стимулів і спеціальних програм підтримки, що потенційно посилює міграційні ризики для українських фахівців і бізнесу.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена об'єктивною необхідністю трансформації та сталого розвитку державної регуляторної політики для економіки у сфері ІТ. Від ефективного збалансування фіскальних інтересів, економічної безпеки та свободи підприємницької діяльності, може залежати не лише ріст ІТ-галузі, а й у перспективі здатність України на повноцінний економічний розвиток на основі інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз засвідчує високий інтерес до регуляторної політики та управління ІТ-сектором України. Досліджуються питання правового статусу резидента Дія.City, зокрема у І.Ю. Сороколат [10], питання державного регулювання ІТ-індустрії в порівняльному аспекті країн східної Європи (Л. Войтович [7]). О.Ю. Бочко та В.А. Когут [6] аналізували стан ІТ-галузі в умовах війни. К. Гаврилюк [12] окреслила напрями імплементації європейських цифрових актів.

Стратегічний напрямок охоплює прогнозування розвитку продуктового ІТ-ринку (Л.М. Лінгур [8]) та оцінку конкурентоспроможності економіки в контексті цифрових трансформацій (Н.С. Педченко, Ж.А. Кононенко, О.М. Зінченко [9]).

Емпіричні дані (DOU.ua, Forbes.ua, Міністерство цифрової трансформації України) [11, 14, 15] регулярно відображають ефективність податкових стимулів Дія.City.

Вищезгаданими авторами проведено ґрунтовні дослідження, проте не достатньо розкритим залишається питання суперечностей у регуляторній політиці протягом 2022–2025 рр, зокрема, щодо механізмів для забезпечення кадрової стійкості в умовах зміни процедур бронювання фахівців.

Невирішеною залишається проблема досягнення балансу між підвищенням державою фіскального

навантаженням та необхідністю підтримання фінансової доцільності режиму Дія.City. Крім того, потребує додаткової уваги процес інтеграції українського ІТ-сектору до Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу та імплементації актуальних європейських регуляторних актів.

Мета статті полягає у здійсненні комплексного аналізу сучасної архітектури регуляторної політики в ІТ-сфері економіки України протягом 2022–2025 рр., оцінці ефективності спеціального правового режиму Дія.City в умовах воєнного стану та розробці науково обґрунтованих рекомендацій щодо мінімізації регуляторних ризиків, гармонізації вітчизняного законодавства із цифровими стандартами Європейського Союзу.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, що дозволило забезпечити об'єктивність аналізу. Зокрема, за допомогою системно-структурного методу проаналізовано сучасну архітектуру державного регулювання ІТ-сектору. Порівняльно-правовий метод застосовано для зіставлення вітчизняного законодавства із релевантними актами права Європейського Союзу, що дозволило визначити рівень гармонізації цифрового середовища України з вимогами ЄС. Статистично-економічний аналіз став інструментом опрацювання емпіричних даних (табл. 1 та табл. 2), на основі яких оцінено ефективність податкових стимулів та динаміку зміни моделей зайнятості. Використання формально-логічного методу дало змогу уточнити понятійний апарат (зокрема сутність гіг-контрактів та оподаткування виведеного капіталу), а прогностичний метод задіяно при розробці авторських рекомендацій щодо механізмів запобігання подвійному оподаткуванню та стимулювання розвитку сфери досліджень і розробок задля збереження міжнародної конкурентоспроможності галузі.

Виклад основних результатів дослідження. Сучасну архітектуру державного регулювання ІТ-сектору економіки в Україні можна охарактеризувати певним дуалізмом: з одного боку, функціонує спеціальний правовий режим Дія.City, що пропонує одні з найкращих податкових умов у Європі для ІТ сектору, а з іншого - зберігається масова модель роботи через ФОП (фізичних осіб-підприємців на спрощеній системі оподаткування), яка зазнає поступового адміністративного тиску та фіскального перегляду, як в умовах воєнного часу, так і до нього. Такий формат оподаткування суб'єктів господарювання виник, як спосіб спрощення обліку та мінімізації податків для малого бізнесу, проте, наразі, переріс себе, та часто слугує інструментом для «оптимізації податкового навантаження» для середнього бізнесу.

Створення спеціального економічного режиму Дія.City для роботи підприємств та працівників ІТ-індустрії передбачає пільги в оподаткуванні оплати праці, прибутку та інвестицій. Офіційний запуск проекту відбувся 8 лютого 2022 р., напередодні повномасштабного вторгнення, на виконання Закону України № 1667-ІХ «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [3].

Метою створення «економічної пісочниці» Дія.City було заявлено як перетворення України на сильний ІТ-хаб у Східній Європі, збільшення частки високотехнологічних продуктів у ВВП до 10% та виведення галузі з «тіні», зокрема, відхід від схеми приховування трудових відносин та незаконного зменшення податкового навантаження через, згадану систему з ФОП. Зміна співвідношення між різними формами зайнятості фахівців із впровадженням спеціального режиму наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Зміна співвідношення ФОП та штатних працівників

Показник	До Дія.City (2021 – початок 2022)	Дія.City (2024 – 2025)
Зайнятість через ФОП	~87–90% (усіх фахівців)	~57–62% (загалом по ринку)
Гіг-контракти	0% (не погоджено на рівні законодавства)	~31% (серед резидентів Дія.City) ~15–20% (частка на загальному ринку)
Штатне працевлаштування	~10–13% (переважно бек-офіс)	~ 64% (всередині компаній Дія.City)
Кількість компаній у спеціальному режимі	0	> 3 000 резидентів
Кількість фахівців у спеціальному режимі	0	> 130 000 фахівців

Джерело: сформовано авторами на основі [11, 14, 15]

Механізм роботи режиму базується на добровільному набутті статусу резидента суб'єктом господарювання, який відповідає кваліфікаційним вимогам: види діяльності, розмір зарплати, кількість персоналу. Головними інструментами залучення бізнесу до Дія.City стали такі пільги.

- *По-перше*, застосування до оплати праці штатних працівників податкових ставок на рівні ФОП 3-ої групи (найпопулярнішого способу роботи

спеціалістів), а саме 5% податку на доходи фізичних осіб замість 18%, та сплати соціального внеску у 22% від розміру мінімальної, а не фактичної заробітної плати.

- *По-друге*, спрощена податкова модель, за якої компанії мають право обирати між сплатою податку на прибуток (18%) або податку на виведений капітал (9%), що стимулює реінвестиції в розвиток бізнесу [10, с. 20].

• *По-третє*, новітнє поняття - гіг-контракти (від англ. Gig – гастролі, у значенні мігруючого працівника), як нову форму співпраці, що поєднує гнучкість фрілансу (цивільно-правові відносини) із соціальними гарантіями штатного працівника, такими як відпустки, лікарняні та нормований графік.

На початок 2025 р. правовий режим Дія.City продемонстрував високу резистентність до кризових явищ. Кількість резидентів стала більш ніж 2 800 компаній, а сума сплачених податків за перші три квартали 2025 р. становила понад 22 млрд грн, що перевищує показники за весь 2024 р. на 22% [14, 15].

У 2025 р. відбулися зміни у фіскальному навантаженні на працівників та гіг-спеціалістів у Дія.City,

зумовлені необхідністю фінансування оборонного бюджету, і хоча податок на доходи фізичних осіб збережено на рівні 5%, за рахунок підняття військового збору до 5%, він фактично збільшився вдвоє, але єдиний соціальний внесок залишився на рівні 22% від мінімальної заробітної плати [3].

Таким чином, ефективна ставка податкового навантаження на гіг-спеціаліста зросла до 10% (без урахування фіксованого ЄСВ, який в даному випадку можна виключити з розрахунку), що все ще залишається конкурентним відносно стандартного податкового навантаження на працівника в Україні (45%). Порівняння податкового навантаження для різних систем оподаткування станом на 2025 р. представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Ефективна ставка оподаткування оплати праці

Вид податку/збору	Загальна система	ФОП 3-ої групи	Резидент Дія.City (Гіг-контракт)
ПДФО	18%	5%	5%
Військовий збір	5%	1%	5%
ЄСВ	22% від повної ЗП	22% від Мін. ЗП	22% від Мін. ЗП
Сукупне навантаження на фахівця	~45%	~6% + фікс. ЄСВ	~10% + фікс. ЄСВ

Джерело: сформовано авторами на основі [1, 3]

Також система дозволяє здійснювати вибір моделі оподаткування залежно від бізнес-стратегії компанії, таких як роботи на аутсорсинг, випуск власного продукту чи запуск стартапу. Резидент Дія.City може обрати один з варіантів оподаткування прибутку: сплата податку на прибуток підприємств за ставкою 18% (стандартна модель для України) або оподаткування виведеного капіталу: сплата податку за ставкою 9% лише у момент виведення коштів з компанії на потреба не пов'язані з розвитком, такі як виплата дивідендів чи роялті, або додаткові нецільові витрати.

На сьогодні, ця норма не повністю узгоджена з податковим кодексом, який не містить визначення податку на виведений капітал. Ключова вигода від оподаткування виведеного капіталу полягає в тому, що поки кошти залишаються в обороті компанії або реінвестуються у розвиток, вони не оподатковуються. На загальній системі оподаткування ключовим є те, як саме бухгалтерія класифікує вкладення: як поточні витрати (ОРЕХ) чи як капітальні інвестиції (САРЕХ). Операційні потреби, наприклад, маркетинг, зарплати персоналу, оренду офісу, дослідження чи закупівлю сировини одразу фіксуються як витрати поточного періоду. Однак, якщо реінвестиція спрямована на купівлю довгострокових активів (обладнання, нерухомість, транспорт, сервери), це не вважається витратою в момент оплати, а лише зміною форми активу (гроші перетворилися на майно). У цьому випадку прибуток до оподаткування не зменшується на розмір витрат і податок на прибуток сплачується кожного звітного періоду. Незалежно від наявності в компанії фактичних коштів. А в спеціальному податковому режимі податок на

прибуток сплачується виключно у момент виведення капіталу, а саме – сплати дивідендів.

Таким чином, впровадження правового режиму Дія.City стало спробою держави знайти компроміс між наповненням бюджету, виводом ринку із тіні та збереженням конкурентоспроможності ІТ-галузі. Вигода має полягати, з одного боку, в досягненні прозорого ринку та стабільному наповненні бюджету, з іншого боку – компанії мають отримати стабільне податкове навантаження, яке до того ж може конкурувати з так званими офшорними режимами.

Додатково збільшується інвестиційна привабливість для іноземних інвесторів, оскільки компанія з реальним штатом працівників є значно зрозумілішою та безпечнішою при аналізі інвестиційних ризиків, ніж попередня структура ФОП, що базується на кількох працівниках управлінської ланки та розрізненних підрядниках підприємств. Окремими стимулами є нульова ставка на дивіденди (за умови їх виплати не частіше рази на два роки) та податкова знижка для інвесторів, що дозволяє зменшити оподатковуваний дохід інвестора на суму інвестицій у стартапи ІТ-галузі.

Певні переваги декларуються і для працівників, які переходять на спеціальний режим зайнятості: вони зберігають податкове навантаження, наближене до рівня ФОП, водночас формально отримуючи базові соціальні гарантії. Йдеться, зокрема, про оплачувані лікарняні, декретні відпустки та щорічну відпустку. Втім, ці заявлені переваги мають радше декларативний характер, оскільки обсяг відповідних соціальних виплат, як і у випадку ФОП, прив'язаний до мінімальної заробітної плати, з якої сплачуються соціальні внески.

Специфічним елементом роботи з регулюванням ІТ-сектору в умовах війни стало бронювання військово-визволенних. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 76 про Деякі питання реалізації положень Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо бронювання військово-визволенних на період мобілізації та на воєнний час» [4], основними критеріями для отримання статусу «критично важливого підприємства» для ІТ-сектору і резидентів Дія.City стали:

- середня заробітна плата на підприємстві не менше 20 000 грн,
- повна відсутність боргів та чіткий моніторинг строків оплати податків,
- доходу за перший квартал діяльності як резидента Дія.City у розмірі не менше еквіваленту 20 000 євро (згідно даних грудня 2025 р.)

Зазначені критерії діють в межах квот, за якими для більшості ІТ-компаній зберігається обмеження на бронювання у 50% від загального числа військово-визволенних на підприємстві, (при цьому для організацій, що виконують прями оборонні замовлення, можливе 100% бронювання) [4].

Водночас поряд із впровадженням податкових преференцій та заходів із підтримки кадрового потенціалу в умовах війни важливим залишається поглиблення інтеграції вітчизняного ІТ-сектору в європейське економічне середовище. Попри часті декларації щодо євроінтеграції та набуття статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу, не можна ігнорувати той факт, що імплементація норм ЄС, спрямованих на регулювання ІТ-сектору, в Україні має вибірковий і фрагментарний характер. Зокрема, попри активні обговорення в бізнес-середовищі, Загальний регламент Європейського Союзу про захист даних (GDPR), який встановлює правила збору, обробки та зберігання персональних даних громадян ЄС, досі не отримав прямого та системного відображення в національному законодавстві України. Водночас було ухвалено Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги», який став одним із перших практичних кроків у напрямі інтеграції України до цифрового ринку ЄС. Зазначений закон імплементує ключові положення Директиви Європейського Парламенту і Ради 2019/770 від 20 травня 2019 р. про певні аспекти договорів постачання цифрового контенту та цифрових послуг [2], що спрямовані на забезпечення належного рівня захисту прав споживачів у сфері цифрових продуктів і послуг.

Закон регулює відносини між бізнесом і споживачами (B2C) щодо надання цифрового контенту та послуг із використанням телекомунікаційних технологій. Зокрема, було стандартизовано відповідальність постачальників: запроваджено презумпцію вини у разі виявлення недоліків протягом одного року, обов'язок надавати оновлення безпеки, а також уточнено право споживача на розірвання договору та повернення коштів у разі наявності суттєвих недоліків. Як наслідок, компанії були змушені адаптувати свої користувацькі угоди та бізнес-процеси до нових регуляторних вимог.

Згідно інформації від Міністерства цифрової

трансформації, йде активна фаза гармонізації українського цифрового законодавства з правом ЄС в частині вимог до провайдерів цифрових послуг по контролю контенту, прозорості алгоритмів та захисту даних користувачів у рамках імплементації Digital Services Act (акт про цифрові послуги - комплексний нормативно-правовий акт Європейського Союзу, який встановлює єдині правила та обов'язки для онлайн-платформ і посередницьких сервісів, щоб створити безпечний цифровий простір, де захищені основні права користувачів) та Digital Markets Act (Акт про цифрові ринки - законодавчий акт Європейського Союзу, який діє паралельно з DSA та має на меті забезпечення справедливої конкуренції та відкритості на європейських цифрових ринках шляхом регулювання діяльності найбільших технологічних компаній) [12].

Наступним потенційним кроком до детінізації ІТ-ринку може стати ухвалення проекту Закону № 14025 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо вдосконалення оподаткування доходів, отриманих з використанням цифрових платформ» [5]. Зазначений законопроект є прямим наслідком євроінтеграційних зобов'язань України та передбачає імплементацію Директиви Ради ЄС про адміністративне співробітництво (DAC7). Його ключовою метою є запровадження автоматичного обміну інформацією про доходи фізичних осіб, отримані через цифрові платформи.

Запропоновані зміни в системі податкового адміністрування стосуватимуться не лише ІТ-фахівців, а й інших категорій самозайнятих осіб, які використовують цифрові платформи для отримання доходів. Зокрема, доходи, отримані через онлайн-сервіси, що раніше перебували поза прямим контролем фіскальних органів, у разі ухвалення закону підлягатимуть автоматичній передачі до податкових органів безпосередньо операторами цифрових платформ.

Водночас законопроект передбачає компромісний механізм для фізичних осіб, не зареєстрованих як підприємці: доходи, отримані через цифрові платформи, оподатковуватимуться за ставкою 5% безпосередньо на рівні банківської установи шляхом використання спеціального рахунку. Крім того, допускається встановлення порогового значення для дрібних продавців у розмірі до 2 000 євро, інформація про яких не підлягатиме автоматичному обміну [5].

На кінець 2025 р. документ-мав статус законопроекту і вже пройшов розгляд у профільному комітеті, який рекомендував прийняти його за основу. Прийняття цього закону є не лише вимогою міжнародних партнерів, а й сигналом про те, що ера цифрової анонімності доходів в Україні поступово завершується, поступаючи місцем європейським стандартам фіскальної прозорості.

Поточний рівень впливу держави на ІТ-сектор економіки та стан нормативно-правової бази в динаміці останніх 5 років можна охарактеризувати як досить стрімкий перехід від нерегульованості до систематизації. І, якщо держава намагається зберегти стимули для розвитку галузі через пільги в рамках спеціального

режиму Дія.City, водночас поступово підвищуючи податкове навантаження для наповнення бюджету та посилюючи контроль за ФОП, то ставка на уніфікацію із європейським цифровим законодавством для підвищення конкурентоздатності продуктів та безпечності цифрового середовища України, явно не виконується, або темпи розвитку цього напрямку суттєво відстають від фіскалізації.

Це означає, що не зважаючи на всю позитивну динаміку сектору, перед ним все ще стоїть ряд суттєвих загроз. Ці виклики мають не лише економічну, а й інституційну природу.

Криза людського капіталу через військові дії, мобілізаційні процеси та специфіку процедури бронювання. Трансформація порядку бронювання фахівців відображає пошук балансу між лібералізацією процедур та ефективністю державного контролю. Початковою проблемою для IT-сектору була тривалість розгляду звернень та бюрократизація процесу. Протягом другого півріччя 2024 р. відбулася автоматизація системи – отримання статусу резидента Дія.City з визнання підприємства критично важливим спростилося до виконання кількох онлайн-запитів. Однак спрощення процедур призвело до зростання кількості фіктивних компаній, які використовували цей режим для бронювання осіб, що фактично не працюють у технологічній сфері. У грудні 2025 р. держава запровадила додатковий критерій для нових резидентів Дія.City з метою фільтрації таких підприємств. Відтепер дохід компанії за перший квартал діяльності має перевищувати еквівалент 20 тисяч євро. Ця норма обмежила можливості стартапів та нових організацій у забезпеченні гарантій для свого персоналу, оскільки вони не завжди можуть досягти таких фінансових показників у перші місяці роботи.

Як результат - змінювалися чинники та правові форми проблеми: від процедурних до фінансових, проте системний ризик для кадрового потенціалу залишався незмінним. Така ситуація змушує частину роботодавців та фахівців розглядати варіанти виходу з правового поля або релокації персоналу за межі країни.

Зростання фіскального та регуляторного тиску з боку контролюючих органів у формі підняття податкових ставок (для резидентів Дія.City з грудня 2024 р. ставку військового збору підвищено із 1,5 до 5% від доходу працівника чи гіг-спеціаліста) та регулярні спроби введення обов'язку сплати ПДВ для компанії на спрощеній системі оподаткування та ФОП, що зустрічають активний суспільний резонанс, ускладнюють поточне фінансове планування. Запроваджені при цьому спеціальний режим Дія.City, податкові пільги та понятійний апарат досі повністю не узгоджені з податковим кодексом в частині оподаткування лише виведеного капіталу, що створює ризики донарахування податкових зобов'язань у разі різного трактування підприємством і фіскальними органами витрат на реінвестиції та порядку їх відображення в обліку підприємства.

Вимушена міграція - значна частина українських IT-фахівців перебуває в країнах ЄС понад 183 дні, що

створює ризик подвійного оподаткування. Оскільки відсутні оновлення конвенцій про уникнення подвійного оподаткування призводить до того, що країни перебування визнають українців своїми податковими резидентами за критерієм «центру життєвих інтересів». Вплив запровадження автоматичного обміну податковою інформацією (стандарт CRS) та DAC7 дозволяє фіскальним органам ЄС бачити доходи українців на рахунках в українських банках, що створює загрозу донарахування податків за європейськими ставками (20-40%) на доходи, з яких вже сплачено 5% в Україні. Це змушує відмовлятися від українського ФОП та переходити у іноземні податкові юрисдикції, що означає незворотну втрату платників податків для бюджету України.

Сукупність цих факторів формує складне середовище, у якому фінансові стимули у формі знижених податків можуть компенсувати ризики пов'язані з економічною нестабільністю, але регуляторні бар'єри та воєнні ризики продовжують штовхати бізнес до міграції, а клієнтів обирати підрядників із «дорожчих», але стабільніших юрисдикцій.

Таким чином, за результатами проведеного аналізу можна дійти висновку, що подальше регулювання IT-ринку має поєднувати забезпечення стабільності із підвищенням привабливості галузі на міжнародному рівні, зокрема через поглиблення її інтеграції у європейський цифровий простір. Виключно фіскальні стимули, спрямовані на зниження собівартості продукту, поступово вичерпують свій потенціал як ключовий чинник збереження конкурентоспроможності української IT-галузі. У зв'язку з цим доцільно зосередитися на комплексі заходів, спрямованих на мінімізацію воєнних ризиків та інтеграцію України до Єдиного цифрового ринку ЄС.

Для короткострокової перспективи варто розглянути питання збереження кадрового потенціалу, яке можна врегулювати закріпивши остаточні правила та критерії для надання підприємствам IT галузі, в тому числі учасникам Дія.City, статусу критичності. Для новостворених підприємств можливим є впровадження тимчасового статусу з можливістю бронювання співробітників, який буде діяти до завершення звітного періоду, в якому компанія має показати відповідний фінансовий результат. У разі досягнення чи ні відповідних критеріїв, статус може бути автоматично продовжений чи скасований.

Реалізація подібних механізмів уже можлива, і як приклади – відмова від щоквартального продовження відстрочки студентам та викладачам, а також іншим групам осіб, наявність підстав для продовження відстрочки яких тепер перевіряється системою автоматично. А також механізми тимчасового бронювання для підприємств оборонного комплексу осіб з порушеннями правил військового обліку на період у 45 днів та автоматичного продовження бронювання у разі усунення порушень обліку.

Очікуваний результат таких змін – підвищення стабільності ринку праці в IT-галузі, продовження збільшення кількості шатних працівників в порівнянні з

підприємствами ФОП та відповідно надходження до військового бюджету, в тому числі за рахунок більшої на 4% ставки військового збору для штатних спеціалістів. При поточній чисельності штатних працівників у режимі Дія.City та мінімальній для режиму зарплаті, підняття ставки військового збору у 2025 р. до загального по країні рівня, приносить додатково до бюджету понад 100 млн грн на місяць. При тому, що в цілому резиденти Дія.City сплатили до бюджету за перші три квартали майже 20 млрд грн [13].

На міжнародному рівні у перспективі може бути вирішення проблем подвійного оподаткування. Для цього необхідно налагодити роботу з податкової дипломатії для захисту податкової бази під час вимушеної міграції фахівців та стимулювання їх залишатися під українською юрисдикцією. Суть такої пропозиції полягає в просуванні на міжнародному рівні взаємного узгодження з фіскальними органами країн-партнерів до яких спостерігається міграція ІТ спеціалістів, застосування принципу «центру життєвих інтересів» на користь України для громадян, що виїхали через війну, незалежно від терміну їх перебування за кордоном. Це можливо здійснити шляхом підписання додаткових протоколів до Конвенцій про уникнення подвійного оподаткування, які визнають воєнний стан форс-мажорною обставиною та тимчасово ігнорувати строк перебування особи в країні для визначення її як резидента, якщо вона продовжує працювати на українського роботодавця. Подібні відхилення від правил застосовувались за рекомендаціями OECD під час пандемії COVID-19, щоправда, в менших масштабах та індивідуальних випадках.

Це дозволить зберегти як надходження від податків на доходи осіб, що будуть захищені та змінюватимуть юрисдикцію, так і від компаній експортерів ІТ-послуг що зможуть підвищувати прибуток за рахунок стабільності персоналу та виконання умов безперервності послуг перед замовниками.

Стратегічним питанням на післявоєнний період має стати стимулювання власних розробок та досліджень (R&D). Аутсорсингова модель, за якої українські компанії продають «години роботи» своїх працівників у клієнтських проектах, що є лідером експорту послуг, має низьку додану вартість [8, с. 256–261]. Держава має стимулювати перехід до продуктової моделі, як приклад у сфері оборонних технологій, де експертиза українських розробників постійно зростає та має

міжнародно визнаний авторитет. Це можливо реалізувати через розширення фіскальних стимулів режиму Дія.City для компаній, що інвестують у наукоємні розробки. Або збереження таких стимулів, якщо держава прийме рішення про їх зменшення для загальної маси резидентів спеціального режиму. Серед можливих варіантів запровадження податкових кредитів на витрати з розробки, можливість зарахування до обліку з підвищеним коефіцієнтом витрат на дослідження, що зменшить базу оподаткування за аналогом супер амортизації, що діє у Польщі. [7, с. 129–142]

Висновки. У статті проведено комплексний аналіз регуляторної політики у сфері ІТ в Україні протягом 2022-2025 рр., що дозволило виокремити викладені нижче ключові тенденції та виклики розвитку галузі. Досліджені аспекти охоплюють еволюцію державного регулювання, трансформацію факторів міжнародної конкурентоспроможності та стратегічні напрями збереження кадрового потенціалу в умовах війни.

Державна політика зазнала еволюції від максимального сприяння бізнесу (запуск Дія.City) до поступового посилення фіскального та адміністративного контролю, зумовленого потребами фінансування оборони. Режим Дія.City довів свою ефективність як стабілізаційний механізм, забезпечивши легалізацію трудових відносин та зростання податкових надходжень.

Аналіз показав, що традиційна перевага України - низька вартість розробки - перестає бути вирішальним фактором. В умовах війни міжнародний бізнес готовий переплачувати за безпеку в дорожчих юрисдикціях, що вимагає відвітного зростання і цінності продукту.

Головним ризиком для галузі є не рівень податків, а регуляторна непрогнозованість через зміни механізму бронювання, ризику втрати податкового резидентства фахівцями за кордоном, а також відсутність гармонізації з європейськими регуляторними актами в ІТ галузі, що сприяють відтоку капіталу та інтелектуальних ресурсів.

Майбутнє українського ІТ залежить від здатності держави визначити ІТ як стратегічний сектор економіки та побудувати комплексний підхід до стимулювання його розвитку на внутрішньому та міжнародному ринку, як виробника продуктів з високою доданою вартістю (R&D, Defense Tech). Без цих кроків галузь ризикує втратити суб'єктність, перетворившись на донора кадрів для економік ЄС.

Список використаних джерел:

1. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні : Закон України від 15.07.2021 р. № 1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>
2. Про цифровий контент та цифрові послуги : Закон України від 01 грудня 2021 р. № 1928-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text>
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні : Закон України від 04.12.2024 р. № 4113-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4113-20#Text>
4. Деякі питання реалізації положень Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січ. 2023 р. № 76. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/76-2023-%D0%BF>
5. Законопроект № 14025 про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України

щодо вдосконалення оподаткування доходів, отриманих з використанням цифрових платформ. Верховна Рада України. Дата реєстрації: 09.09.2025. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57296>

6. Бочко О.Ю., Когут В.А. (2024). Аналізування ІТ галузі України в період війни. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична, Вип. 43. С. 141. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14575627>

7. Войтович Л. (2024). Порівняльний аналіз державного регулювання ІТ-індустрії у країнах Центрально-Східної Європи. Формування ринкової економіки в Україні, Вип. 51. С. 129–142. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/meu.2024.51.0.5115>

8. Лінгур Л.М. (2025). Прогнозування розвитку продуктового ІТ-ринку в Україні. Економіка та суспільство, Вип. 71. С. 256–261. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-138>

9. Педченко Н.С., Кононенко Ж.А., Зінченко О.М. (2024). Конкурентоспроможність економіки в умовах розвитку ІТ-індустрії та цифрових трансформацій. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, Вип. 16. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-16-03-02>

10. Сороколат І.Ю. (2025). Правовий статус резидента Дія Сіті : сутність та особливості. Juris Europensis Scientia., Вип. 2. Національний університет «Одеська юридична академія», С. 20. DOI: <https://doi.org/10.32782/chern.v2.2025.20>

11. 16 тисяч закритих ФОПів за квартал: ІТ-підприємців стає менше. (2024). DOU.ua. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/how-many-it-specialists-have-business/>

12. Гаврилюк К. (2024). Мінцифри : Серед усіх країн-кандидаток до ЄС ми найближчі до імплементації європейських Актів про цифрові послуги й ринки. Детектор медіа. URL: <https://surl.li/bojakl>

13. Дія Сіті : майже вдвічі збільшилась кількість резидентів та сплачених податків. (2025). Пресслужба Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/932096.html>

14. Резиденти «Дія.City» за три квартали 2025 року сплатили понад 22 млрд грн податків. (2025). Forbes.ua. URL: <https://forbes.ua/news/rezidenti-diyacity-splatili-ponad-22-mlrd-grn-podatki-za-tri-kvartali-utrichi-bilshe-nizh-za-ves-2024-rik-17102025-33446>

15. Резиденти Дія Сіті сплатили 8 млрд гривень податків. Скільки компаній і працівників. (2025). DOU.ua. DOI: <https://dou.ua/lenta/news/residents-diia-taxes-1q-2025/>

References:

1. Pro stymuliuvannya rozvytku tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini [On stimulating the development of the digital economy in Ukraine]: Law of Ukraine dated July 15, 2021 No.1667-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text> [in Ukrainian].

2. Pro tsyfrovyyi kontent ta tsyfrovi posluhy [On digital content and digital services]: Law of Ukraine dated December 1, 2021 No. 1928-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text> [in Ukrainian].

3. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo stymuliuvannya rozvytku tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine on Stimulating the Development of the Digital Economy in Ukraine]: Law of Ukraine No. 4113-IX of 04.12.2024. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4113-20#Text> [in Ukrainian].

4. Deiakі pytannya realizatsii polozhen Zakonu Ukrainy «Pro mobilizatsiynu pidhotovku ta mobilizatsiynu» shchodo broniuvannya viiskovozoboviazanykh na period mobilizatsii ta na voiennyi chas [Some issues of implementing the provisions of the Law of Ukraine “On Mobilization Training and Mobilization” regarding the reservation of military conscripts for the period of mobilization and for wartime]: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated Jan. 27, 2023 No. 76. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/76-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

5. Zakonoproekt № 14025 pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo vdoskonalennia opodatkuvannya dokhodiv, otrymanykh z vykorystanniam tsyfrovyykh platform [Draft Law No. 14025 on Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine on Improving the Taxation of Income Received Using Digital Platforms]. Verkhovna Rada of Ukraine. Date of Registration: 09.09.2025. Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57296> [in Ukrainian].

6. Bochko, O.Iu., & Kohut, V.A. (2024). Analizuvannya IT haluzi Ukrainy v period viiny [Analysis of the IT industry of Ukraine during the war]. Scientific notes of the Lviv University of Business and Law. Economic series. Legal series, Iss. 43. Pp. 141. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14575627> [in Ukrainian].

7. Voitovych, L. (2024). Porivnialnyi analiz derzhavnoho rehuliuвання IT-industrii u krainakh Tsentralno-Skhidnoi Yevropy [Comparative analysis of state regulation of the IT industry in the countries of Central and Eastern Europe]. Formation of a market economy in Ukraine, Iss. 51. Pp. 129–142. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/meu.2024.51.0.5115> [in Ukrainian].

8. Linhur, L.M. (2025). Prohnozuvannya rozvytku produktovoho IT-rynku v Ukraini [Forecasting the development of the IT product market in Ukraine]. Economy and Society, Iss. 71. Pp. 256–261. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-138> [in Ukrainian].

9. Pedchenko, N.S., Kononenko, Zh.A., & Zinchenko, O.M. (2024). Konkurentospromozhnist ekonomiky v umovakh rozvytku IT-industrii ta tsyfrovyykh transformatsii [Competitiveness of the economy in the context of the development of the IT industry and digital transformations]. *Problems of modern transformations. Series: economics and management*, Iss. 16. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-16-03-02> [in Ukrainian].
10. Sorokolat, I.Iu. (2025). Pravovyi status rezidenta Diia Siti : sutnist ta osoblyvosti [Legal status of a resident of the City of Diya : essence and features]. *Juris Europens Scientia*,. Iss. 2. National University «Odesa Law Academy», P. 20. DOI <https://doi.org/10.32782/chern.v2.2025.20> [in Ukrainian].
11. 16 tysiach zakrytykh FOPiv za kvartal: IT-pidpnyemtsiv staie menshe [16 thousand closed individual entrepreneurs per quarter: IT entrepreneurs are becoming fewer]. (2024). DOU.ua. Retrieved from: <https://dou.ua/lenta/articles/how-many-it-specialists-have-business/> [in Ukrainian].
12. Havryliuk, K. (2024). Mintsyfry : Sered usikh krain-kandydatok do YeS my naiblyzhchi do implementatsii yevropeyskykh Aktiv pro tsyfrovi posluhy y rynky [Ministry of Digital: Among all EU candidate countries, we are closest to implementing the European Digital Services and Markets Acts]. *Media Detector*. Retrieved from: <https://surl.li/bojakl> [in Ukrainian].
13. Diia Siti : maizhe vdvichi zbilshylas kilkist rezidentiv ta splachenykh podatkov [City Action: The number of residents and taxes paid almost doubled]. (2025). Press Service of the State Tax Service of Ukraine. Retrieved from: <https://tax.gov.ua/media-tsentri/novini/932096.html> [in Ukrainian].
14. Rezydenty «Diia.City» za try kvartaly 2025 roku splatlyu ponad 22 mlrd hrn podatkov [Residents of «Diia.City» paid over 22 billion UAH in taxes in the first three quarters of 2025]. (2025). Forbes.ua. Retrieved from: <https://forbes.ua/news/rezidenti-diyacity-splatili-ponad-22-mlrd-grn-podatkov-za-tri-kvartali-utrichi-bilshe-nizh-za-ves-2024-rik-17102025-33446> [in Ukrainian].
15. Rezydenty Diia City splatlyu 8 mlrd hryven podatkov. Skilky kompanii i pratsivnykiv [Residents of Diya City paid 8 billion hryvnia in taxes. How many companies and employees]. (2025). DOU.ua. Retrieved from: <https://dou.ua/lenta/news/residents-diia-taxes-1q-2025/> [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 08.01.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 23.01.2026 р.